

Õigus ja Kohus

„Päewalehe“, „Aja“
ja „Koidu“ hinnata
:: :: eraldisa :: ::

Ilmub 1 kord kuus

oo Oigusteadusline ajakiri oo

Tegew toimetaja
cand. jur. P. Ruubel

Nr. 6

Juuni

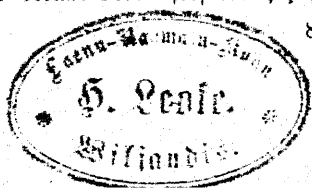
1914

Kohalikkude kohtude tegewusest enne kohtu uuendusi.

(Würrt S. W. Schahowskoi arhiwist.)

Teatamaste leidsid meie maal enne kohtu uuendust 1889. a. seisuslised kohtud aset, mille tegewus mitte küllalt erapooletu ja õiglane ei wõinud olla. S. B. Schahowskoi kirjeldab nende tegewust oma kubermanguaruandes a. 1885 järgmiselt:

Seisusliste kohtute iganenud ja kahjulikku tegewust meelde tuletades ja selle peale tähelpanemist pöördes, et Cesti kubermangus sel ajal (1885) weel niisugused kohtud leidsid, kirjeldatakse aruandes nende korraldust ja tegewuse iseloomu lähemalt. Kohtute isiklik kokkusead, üteldakse aruandes, seisab seisuste poolt ilma walitsuse kinnitamata ja eluks ajaks walitud isikutest koos. Sarnase olukorra tõttu on kohtunik kõlbliselt selle ringkonna huwide ja püüetega seotud, kes teda walinud, mille pärast õiglase kohtupidamise huwid saagedaste kitsastele korporatiwlistele huwidele ohwriks toodakse. Hoolimata sellest wäärab kohtuotsuste erapooletust, punktipealsust ja selgust weel see asjaolu, et kõik seadused kirjalikult üles pandud ei ole. Nii ei kujuta kohtupidamise-seadused enesest mitte seadustekogu, mis walitsuse poolt kinnitatud oleks. Need seisawad, just

selle wastu, koos paljudest aastasadade jooksul kogu-
 nenud ja wastamisi käimatest kiriklikkudest, wana Eaksi
 ja germani õiguste määrustest ja nendest ukasidest, mis
 endisest Rootsi ja Daani walitsuse ajast pärit. Ruber-
 neri ametikohustuste tõttu ülem-maakohtu süüteo otsusi
 kinnitades, ütleb Schahowskoi, ei wõi tema tähelpanem-
 ist mitte selle peale pööramata jätta, kui mitmekesise-
 juhulikult ja omawoliliselt kohtud ühte wõi teist wa-
 nanenud keskaegset määrust kohtuotsuste juures tarwi-
 tusele wõtawad.

Raelakohtu kohtupidamisewiisi juures lähemalt pea-
 tades pööratakse aruandes kõigepealt tähelpanemist
 selle peale, mis suguses wiletsas ja puudulises seisukor-
 ras kohtulik uurimine sel ajal seisis ja mis wähe ko-
 genud ja oma ametis mitte küllalt wilunud politsei-
 ametnikkude käes seisis. Sellest järgnew wenitus, pea-
 liskaudsus, hooletus, uurimise waleteedele pööramine,
 wõimupiirist üleastumine, kohtupidamise kõige elemen-
 tarsemate seaduste ja wiiside rikkumine, paljude isikute
 seadusewastane uurimise alla saatmine ja nendelt waba-
 duse wõtmine, ilma et selleks küllalt põhjust oleks ol-
 nud — need olid kohalise uurimiseprotsessi iseloo-
 mulikumad omadused. Kõikide nende puudustega seltsib
 weel see erapoolik olek, mis politseiasutused kõigis neis
 uurimiseasjades üles näitawad, kus, olgugi kaudsel teel,
 mõisnikuseisuse ehk selle üksikute liikmete kasud puu-
 dutatud said. Sarnase tegumiisi lähemaks järelduseks
 oli muidugi see, et tõsised süüdlased, kes seltskondlikule
 korrale hädaohtlikud, ülesleidmata jäid ja et kõige
 tühisemad süüteoed, mis walitsewa seisuse wõi nende
 asutuste wastu tehtud, kõige suuremateks kuritegudeks
 isiku ja walitsewa korra wastu tembeldati. Ühtlasi
 mõjus ka kaelakohtu seisuslik erapoolikus selleks kaa-
 sa, et alamast seisusest pärit olewatele kohtualustele äär-
 miselt waljud karistused määrati, kuna mõisnikusooft
 olewate, linnalaste ja Luteri usu waimulikkude kohtu-
 aluste saatust igapidi, kas wõi seaduse wastu, pehmen-
 dati.

Nõudmiseasjade kohtupidamise korraldus ei seisnud Schahowskoi aruande järele mitte paremas seisukorras kui kirjeldatud kaelakohtuline kohtupidamine. Nõudmiseasjade õiendamine oli veel sellega raskendatud, et ta kahjukandjale väga kallis maksma läks. Rahjusaanud isik pidi iga kohtu ja kantselei tegemise eest iseäralise taksi järele, mis walitsuse poolt mitte kinnitatud ei olnud, ütlemata suuri maksusid maksma, mis teinekord nõudmisesummast palju suuremad olid. Pealegi ei wõinud tema ilma admokadi abita läbi saada, sest et selleaegse seaduse järele kohtus seletust ainult admokadid anda wõisid. Sarnastel tingimistel oli nõudmiseasjade kohtulik õiendamine isikutel, kellel suuremad rahalised summad puudusiwad, peaaegu wõimata ja wäsem kiht oli asjaolude mõjul sunnitud oma aineliste huwide kohtulikust kaitsest lihtsalt lahti ütleva ja väljaspool seaduse kaitset seisma.

Nõndanimetatud talupojakohtutes: walla-, kihelkonna- ja kreisikohtutes oli asjaajamine veel kurwem. Talupoegadewahelised asjad otsustati esimeses instantis mallakohtute poolt, mis ainult talupoegadest koos seisid. Talupojaseisuse esitajatel oli seaduse poolt õigus ka kihelkonna- ja kreisikohtutes kaasa istuda ja nad said ainult kõrgemast, talurahwa asju harutawasti ülem-maakohtust osawõtmisest eemale tõrjutud. Tegelikult oli aga talupoegade esitus kohalikkudes kohtutes wõimetu oma seisuse huwisid kaitsema. Kreisi- ja kihelkonnakohtute eesistujateks olid mõisnikkude poolt walitud kreisi- ja kihelkonnakohtunikud, kes kaasistujate talupoegade peale iga kord ainelist surwet wõisid avaldada ja nende osawõtmist kohtuasjade harutamises kuni lihtsa wormitaitmiseni alandada ja nende mõju kohtuotsuse kohta täitsa kõrwaldada.

Talupoegade kasuks oli neile nõudmiseasjade ajamise kergenduseks seadus wälja antud, mis neis asjus iseäraliselt, üleüldisest nõudmiseasjade kohtupidamisewiisist lahkuminewa uurimisekorra maksma pani. Selle seaduse põhjal ei olnud mitte talupojad-nõudjad, waid ko-

hus sunnitud selle eest hoolt kandma, et need tingimised ja tõendused, mille peal nõudmine põhjenes, selgitatud ja ette toodud saaksid. Sellepärast keelas seadus talupoegadele ära nende asjades usaldusemehe palgata, seda võimalust ainult vastasele poolele lubades. Tegelikult kujunesid aga asjaolud niimoodi, et kihelkonna- ja kreiskohunikud seaduse määruse, mille järele talupoegadel keelatud oli omale usaldusemeest palgata, maksma jätsid, kuna nad aga uurimise kohtupidamisviisi pealt aeg-ajalt nõudmiskorra peale üle nihkusid, see tähendab, nad võtsid talupojalt selle toetuse ära, mida seadus kohtupidamises kohtute peale pani. Selle mõjul seisid talupoeg abituna ja saatuse hooleks antuna, kuna vastane pool kogenud asjatundja kaitsel igapidi kindlustatud oli, mille tagajärjena alamast seisusest pärit olevate isikute nõudmised mõisnikkude vastu peaaegu alati kaotustega pidid lõppema.

Asjadest, mis talurahwakohututes kõige sagedamine ette tulid, langes kõige suurem arm just nende peale, mis talupoegade- ja mõisnikkudewahelistesse maakorraldustesse puutusid. Neis asjus said mõisnikud tihti sellega toime, et nad nõudmist kohtu teel üleüldse sisse ei andnud ja talupoegi kohtadelt kihelkonnakohtute kaasabil administratiivlisel teel välja tõstsid. Sellega langes ülekohtuse väljatõstmise tõkestegemise kohustus väga mitmekesistes ja paljudes kohtu-instantšides talupoja kaela. Kui temal ka lõpuks korda läks oma õigust tõeks teha, oli temal koha tagasijaamine mõtteta, sest et see wahapeal juba teisele tarvitada oli antud. Talupojal tuli sellepärast uut nõudmist kahjutasu ja tehtud paranduste kohta sisse anda, mis temale aga peale suurte kohtukulude kandmise, mis tihti oodatavast kasust suuremad, midagi muud trööstimat ei pakkunud.

Kõigekõrgema käsu järele, 17. aprillist 1879, oli talupoegadele kiüll võimalus antud neid asju, mis maaoludest järgnesid, ilma, et nõudmisesumma piiratud oleks, Senatisse üle viia. Eestimaa Alem-maakohus oskas aga seda seadust surnuks täheks selle läbi ümber muuta.

et ta talupoegadele antud õigusit mitmesuguste takistus-
tega raskendas, millest suur enamus üle ei saanud. Nii-
suguste takistuste hulka tuleb ka seda suurt kautsjoni
arvata, mis Ulem=maakohus täitsa omavoliliselt ja sea-
duswastastelt neilt talupoegadelt nõudis, kes oma asja
Senati otjustada tahtsid anda. See kautsjonisumma tõu-
fis 200—300 rublani, millele weel paberite Wene keelde
tõlkimise kulud, 1 rubla 40 kop. lehe pealt arwates, ja
wastase poole kahjutasu kindlustussummad juurde ar-
wata tulid.

Sarnaste tingimiste täitmine oli, ütleb Schahomskoi, juba nii kui nii wäljakurnatud talupoegadele otse
wõimatu ja Ulem=maakohtu omawolilisi talitusi selles
asjas tuli õiglaselt kohtupidamisewiisist lahtiütlemiseks
pidada. Kirjeldatud õigluseta kohtupidamisewiisi halb-
tus põhjeneb tema arwamise järele peaasjalikult selles,
et kohtuasutused kitsarinnalise ja iseseiswa rüütlikeisuse
käs seisid.

Uus kohtureform pidi Schahomskoi arwates en-
diste kohtute halbtused kaotama ja uued kohtud pidid
awalikud, otsekoheised ja kõikidele ühetaolised olema.

Kui ka uued kohtud enesest sammu edasi meie
õiguslikes arenemises kujutawad, siiski wõime ütelda,
et nemad kõiki neid lootusi ei täitnud, mis nende peale
pandi. Aleksander II poolt antud kohtuseadused pandi
meil mitmesuguste kärpimiste ja muudatustega, mis
otsekohest bürokratlist laadi kandsid, maksma. Nii ei
ole meil rahukohunikud mitte walitawad, kuni tänini
puudub wannutatud=meeste kohus ja kõige suuremaks
takistuseks õiglaseks kohtupidamiseks on just see, et
kohtumõistmine wõõros, suuremale hulgale rahwale aru-
saamata keeles peetakse. Sellega ei ole meil kaugelgi need
põhjused, mis Aleksander II kohtuseaduste nurga-
kimideks on: kohtute awalikkus, otsekoheesus ja ühe-
taoljus läbi wiidud ja meil jääb üle palju meel soo-
wida.

Uus seadus abielus olewate naisterahwaste ilkiikkude ja warandusliste õiguste, abikaasade wastastikkuse ja lastese puutuwa wahe- korra kohta.

(Särg.)

Teine jagu.

Asjade harutamisest abikaasade kooselamise uueste maksmapanemise, lahus elawa naise mehe poolt ülespidamise ja wanemate wastastikkustest õiguste ja kohustest laste kohta lahus elamise kordadel.

1345¹. Abikaasade kooselamise uueste maksmapanemise, lahus elawa naise mehe poolt ülespidamise (Tsiwil Sead. par. 103¹ ja 106¹) kui ka wanemate wastastikkustesse õigustesse ja kohustustesse, mis neil lahuselamise korral laste üle on (Tsiwil. Sead. par. 164¹), puutumate asjade harutamise kordadel on kohtutel juhtnõõriks üleüldised tsiwil-kohtupidamise seaduse määrused, neid määrusi silmas pidades, mis par. 1338, 1341, 1342 (1912. a. lisa ja 15. juuni 1912. a. sead., Sead. Rogu par. 1003) ja 1345²—1345¹¹ leiduwad.

1345². Nõudmised, mis eelmises (1345¹) paragrafis tähendatud asjadest järgnewad, käiwad üleüldiste kohtute wõimupiirkonda järgmiste eranditega:

Rahukohtunikkude wõimupiirkonda käiwad nõudmised: 1) mis ühe abikaasa lastega, kes teise abikaasa juurde jäetud, kokkusaamise maksmapanemise kohta käiwad, Tsiwil Seaduste paragr. 131⁴ (1912. a. lisa) ja 164¹ (p. 3) tähendatud juhtumistel ja 2) lahus elawa naise mehe poolt ülespidamise kui ka nende laste ülespidamise kohta, kes teise abikaasa juurde jäetud, — üleüldise nõudmisemäära suuruses (par. 1345⁶).

1345³. Kostja elukoha teadmatuse korral wõiwad par. 1345¹ tähendatud kordadel nõudmised nõudja heaksarwamise järele kas nõudja enese elukoha, kostja wii-mase teadupärast olewa elukoha wõi tema liikumata waranduse asupaiga järele sisse antud saada.

1345⁴. 1345¹ paragr. äratähendatud asjades wõiwad kohtus nõudjaks ja kohtjaks abikaasad ise wõinende usaldusmehed olla, olgugi kui abikaasad alaealised, pillamise, kurttummuse wõi tummuse pärast eestkostmise all on. Abikaasat, kes waimuhaigeks, kurttummaks wõi tummaks tunnistatud, esitab eestkostja.

1345⁵. Paragr. 1345¹ äratähendatud asjade ajamise usaldamise õigus usaldusmehetele peab wolikirjas otsukohe nimepidi äratähendatud olema. Wolikiri wõib neis asjus abikaasa poolt ise, kui ta ka alaealine, pillamise, kurttummuse wõi tummuse pärast eestkostmise all on, wälja antud jaada.

1345⁶. Lahus elawa naise ülespidamise nõudmise, samati ka teise abikaasa juurde jäetud laste ülespidamise summa suurus määratakse nõudja aastapalga järele ära, kui aga nõudmine ka nõudmise-eelse aja kohta käib, siis arwatakse nõudmisele summa, mis enne nõudmise sisseandmise aja kohta käib, juurde.

1345⁷. Abikaasade kooselu uueste maksmapanemise, lahus elawa naise mehe poolt ülespidamise ja lahus elawate wanemate lastesse puutumatesse wastastikustesse õigustesse ja kohustustesse (par. 1345¹) käiwate asjade harutamine sünnib kinniste uste taga ja harutatakse ringkonnakohtus lühendatud korras.

1345⁸. Asja selgituseks on kohtul õigus, peale nende tõenduste, mis pooled ette toonud, oma äranägemise järele abikaasasid wõi ühte neist, sugulasi, naabrid ja ka teisi, kes asja kohta tarwilikka seletusi anda wõiwad, üle kuulata. Kui nimetatud isikute elukoht kaugel, siis wõib kohus nende ülekuulamist kohtuliikme, kohaliku ringkonnakohtu liikme wõi rahukohtuniku hoolde anda, kusjuures määrusi, mis par. 500¹ (1912. a. Eisa ja 1912. a. 15. juuni sead. j., Sead. R. par. 1003), 500² (1912. a. 15. juuni sead. j., Sead. R. par. 1003) ja 500³ (1912. a. 15. juuni sead. j., Sead. R. par. 1003) ära tähendatud.

1345⁹. Lahus elawate wanemate lastesse puutumate wastastikuste õiguste ja kohustuste kohta käi-

wate asjade harutamise juures võib kohus ühe poote nõudmise järele enne asja sifulikku harutamist jeda ära otstustada, misjuguſe wanema juurde lapsed asja harutamise lõpuni jääwad. Neis asjus lubatakse erakaebtuſi edasikaebekirjadest eraldi ſiſſe anda.

1345¹⁰. Lahus elawa naise üleſpidamiſe nõudmiſtes kui ka lahuselawate wanemate lasteſſe puutuwaſte waſtaſtikute õiguſte ja kohuſtuſte kohta käiwaſte (Eſiw. Sead. 164¹) nõudmiſtes on otſuſe eſialgne täitmine lubatud.

1345¹¹. Rohtu otſuſtada jääb, kaſ eelmiſes (1345¹⁰) paragraſis tähendatud kordadel eſialgſe kohtuotſuſe täitmiſeks ſelle nõudjalt kindluſtuſt nõuda wõi ei.

VI. Nende määruste, miſ kohtute ja kohtuſajade harutamise kohta neis paikades wälja antud, kuſ maakonnaülemate ſeadluſed maſſawad (Sead. R. XVI k., 1. j. 1892), teiſe jaoskonna teiſt peatiikki ſelleſama peatiiki järgnewate jagude ſellekohaſe numbrite muutuſega uue, järgnewaſiſulise kuueteiſtkümnenda jaoga täiendada.

16. jagu.

Uſjadest, miſ abikaſade lahueluſt teſſiwad.

140¹. Neis abikaſade lahueluſt teſſinud aſjades, miſ maaiilemate ja linnakohtunikkuſe wõimupriſkonda käiwad [Eſiw. Sead., par. 131⁴ (1912. a. Eſi) ja 164¹ (p. 3); Eſiw. Rohtuſ. Sead., par. 1345², 2. j.], peab, peale ſelles peatiikis leiduwaſte määruste, weel neid tähele panema, miſ Eſiw. Rohtuſ. Sead. par. 1345²—1345⁸, 1345¹⁰ ja 1345¹¹ leiduwad.

Peale I jaos äratähendatud juhtumiste on uuel ſeaduſel meſe kohta tegelikkude tähtſuſt ainult niipalju, kui palju ſee wekſli- ja paſſiſeaduſteſſe puutub.

Tšiwiiil Kohtupidamise Seaduse paragr. 161¹⁰ ja 1095 teletuseks.

Uus seadus sunduslikust aktide järele täitmise kor-
rast, millest kõne „Diguses ja Rohuses“ nr. 4 oli, on
mitmeti waielust tekitanud; muu seas on nendeks põh-
just andnud paragr. 161¹⁰ ja 1095 tarwituselewõtmine.
Uue seaduse 161¹⁰ paragrafi 2. punkti järele antakse
kostjale wabatahtlikeks otsuse täitmiseks kolmepäewane
aeg, täitmise teatelehe kätteandmise päewast armates.
Tšiwiiil-kohtupidamise 1095. paragraf, mis enne uut sea-
dust olemas oli, räägib sellestfamast asjast, mis kostjale
wabatahtlikeks otsuse täitmiseks antakse, enne mille lõppu
nõudjal mitte õigust ei ole liikumata warandust üles-
kirjutada lasta. See paragr. ei ole mitte muudetud
ega ka uue 161¹⁰ paragr. kokkukõlasse seatud, olgugi
et temas kostja samasuguse tegemuse (wabatahtlike täit-
mise) kohta pikem kahekuuline aeg määratakse.

Nende mõlema paragrafi wõrdluse juures, mis sar-
naseid liikumata waranduste peale pöördud sissenõud-
mise=juhtumisi korraldavad, tõuseb küsimine selle kohta,
missugune termin wõi aeg kostjale nõudmise wabataht-
likeks täitmiseks õieti on antud, kas kolmepäewane
wõi kahekuune?

Uue seaduse järele on nõudjal wõimalus oma taht-
mise järele, seaduse poolt äramääratud dokumentide põh-
jal, nõudmist kas sunduslike täitmise wõi hariliku koh-
tupidamiskorra järele sisse anda. Esimesel juhtumisel,
j. o. kui nõudmine sundusliku täitmiskorra järele sisse
antud, peavad ka kõik sellest korrast järgnemas mää-
rused, muu seas 161¹⁰ paragr. 2. punkt tarwitusele
wõetama, sellest hoolimata, kas nõudmine liikuma wõi
liikumata waranduse kohta käib. Tšiwiiil-kohtupidamise
1095. paragraf tuleks ainult neil juhtumistel tarwi-
tusele wõtta, kui nõudjal uue seaduse põhjal õigust ei
ole sunduslikul täitmiskorral nõudmist sisse anda wõi
kui tema mõnesugusel põhjusel üleüldise nõudmiskorra

järele oma nõudmist soovib jisse anda. See järgneb sel-
lest, et uuel seadusel sihiks on niihästi kohtupidamisemiisi
lihtjustamine kui ka selle kiirendamine, mille tõttu pa-
ragr. 161¹⁰ äratähendatud lühendatud määrus neile, kes
vastuvaldemata aktide ja dokumentide põhjal nõua-
wad, teatava eelõiguse paragr. 1095 kõrval annab,
nii et viimane ainult üleüldise nõudmiskorra juures
tarmitusele tuleb võtta. *)

Toimetuse kirjakaft.

Rüsim. 65. 1) Kas on võimalik uut jalgrattasõidu
luba saada, kui wanast tule läbi ilma jään või mõnda
muud moodi taotfi läheb, ja kui saab, misjulguse tingimis-
tega ja kuhu poole asjaga pöörata?

2) Olen seitseteistkümend aastat wana, wanemad on
mul surnud, tahan eemale teenima minna. Kas wõin juba
iseseiswalt passi saada või ei; millal wõib meesterahwas
iseseiswalt passi saada?

3) Kas wõin uut püssiluba saada, kui esimene taotfi
läheb, või ei, ja kui saab, kudamoodi?

Wastus: Jalgratta kui ka püssi teistfordset luba wõite
jessamal teel saada kui esimest korda saite. Passi wõib mees-
terahwas iseseiswalt 17-aastaselt saada.

Rüsim. 66. 1) Minu mees teenis 25 aastat mõisat
ja kui see aeg täis sai, siis andis mõisaomanik temale tun-
nistuse, et P. K. iga aasta 50 rbl. saab, niikaua kui ta
elab. Müüd on P. K. ja ka mõisnik surnud. Mõis oli majo-
rat-mõis ja sai kõige lähemale sugulasele. Kirjas on luba-
tud: mõisaomaniku käest saab P. K. iga aasta 50 rubla
kingitust niikaua kui ta elab ja kui P. K. sureb, saab tema
lest naine ja kui naine ka surnud on, saawad nende lapsed
niikaua, kui kõige noorem 16 aastat wanaks on saanud;
ja kui mõisaomanik peats enne surema, siis on kohustatud
tema pärijad seda lubamist täitma. Kaks aastat on juba
sest möödas, kui mõisnik ära suri. Kas saan nõuda ja ku-
das pean nõudma või olen hiljaks jäänud? Kingitus on
paiufina märgitud.

2) Mina tahan kroonu walla maa peale maja ehitada
ja neli wakamaad maad rentida 50 aasta peale. Talu on

*) ИРОВО. № 21, 1914.

ostetud ja 1863. a. tasa makstud. Kas saab kroonu walla talumaa peale kontrahti freposterida, nii et see 50 aastat kõikumata on, kui talu peaks oksjoni alla minema või omant talu priitahtlikult ära müüb?

Vastus: 1) Nõudmist pärijate vastu võite siis tõsta, kui endine mõisaomanik maksukohustuse tarwilikkude seaduslikkude worminõuete järele maha tegi. Lähemaks jeltuleks oleks soovitam, et Teie kirja, milles mõisomanik oma lubamist awaldanud, asjatundjale ette näitaksite.

2) Saab.

Küsim. 67. Kas on wallawalitsusel õigus neilt wallaliikmetelt wallamaksu juba aasta algul sisse nõuda, kes sel aastal liisku peavad minema ja ilma mingisuguse kergendusega on? Ja kas ootab neid mittemaksmise korral karistus wallawalitsuse poolt?

Vastus: On õigus. Maksmatajätmise korral nõutakse wallamaks sunduslikult sisse.

Küsim. 68. Tellisin möödaläinud talwel omale rewolwritunnistuse ja saatjin palwekirjaga kaks oma näopilti kubernerile. Wiimane saatis pildid walla-omawalitsuse läbi kui mittetarwilikud tagasi. Keegi wana lestinaine wõttis walla-omawalitsuse laua pealt minu näopildi ja suudles seda meeste nähes mitu korda. Olin siis poisimees. Misuguse kohtu alla käib süüdlane ja mis talle kohus mõistab, kas trahwi või lahjutasu?

Vastus: Päewapildi suudlemist ilma iseäralise teotamise sühita ei või üleüldse kaetakohuliseks süüteks lugeda. See on ennem poolehoidmine või meeldiwuse awaldamine. Teotamiseasjad käiwad rahukohtu alla ja karistus nende eest on: arest või rahatrahw.

Küsim. 69. Ostin kahetümne aasta eest talu. Enne oli aga wastas olew naaber oma rajasid laiendanud ja sühte ristitiwi kaotades raja minu maa peale ajanud. Sealt käib teise küla wäljakäigutee läbi, nii et nüüd tee minu krundist läbi käib, aga õige teekoht teise peremehe majade all on. Laut on üheksateistkümne aasta eest ehitatud, ait rohkem kui kakskümmend aastat tagasi. Kas lubab seadus mind aeda raja peale teha või ei? või ehk peab seda kohtu teel nõudma? Kas saab seda nõuda, et naaber oma majad teise kohta tõstak, et siis tee lahti saab? Kui seda kohtu teel nõuda, kuhu siis kaebada ja kudas peale hakata? Õigete rajade tunnistajad on selleaegsed maamöödu-possid ja selleaegne naabritalu peremees ja ta mina wõtsin maamöödja, kes õiged rajad kätte näitas. Kui suurte kuludega niisugune kohtuprotsess ühenduses on. Naabri peremees ostis oma koha mõni aasta hiljem ja müüs selle

hiljem jälle edasi teisele peremehele. Praegu on kohad mää-
lemad põllupanga all. Koht on Eesti kubermangus.

Vastus: Kohtade piiride diendamine kui ka liikumata
waranduse omanduse õiguse kohta puutuvad küsimused käi-
wad ringkonnakohtu võimupiirkonda. Kui Teie soovite oma
õigusi Teile käest ärawõetud maatüki kohta maksma panna,
siis tuleb seda ringkonnakohtu kaudu teha. Sarnaste asjade
kohtulisi diendamise nõuab palju aega ja kulu, mille suu-
rust raske on ette ära arvata. Igatahes tuleb seda sadade rub-
ladega rehkendada. Enne kui kohtuprotsessi algada, on soo-
vitam, et niisugustes asjades suusõnal asjatundja poole
pöörataks ja tarvilised dokumendid: ostukontrakt, kaart
j. t. kaasa võetaks.

Küsim. 70. 1913. aasta augustikuul võtsin kellegi
jeltst või ajutuse käest ühe töö oma peale ära teha, nimelt
mullatöö umb. 300 rbl. eest. Pärast, kui tööle hakkasin ja
mõned päewad olin tööd teinud, nägin ära, et hinnaga wälja
ei tule ja see hind liig odaw oli, jätsin töö seisma. Nüüd
aga ei tahtnud selts minule ka selle töö eest maksta, mis
ära oli tehtud. Kaebasin kohtusse, kohus mõistis wälja nii
palju kui olin ära töötanud. Selle peale andis selts was-
tundumise sisse ja nõudis minu käest nii palju, kui nen-
del see töö minu poolt arwatud hinnast kallim maksta
läks, see tähendab, töö anii teise kätte kallima hinnaga,
kui minul oli ja mina pidin seda wälja maksta nii palju
kui teine rohkem sai. Edasikaebtus jäi iseäraliku juhtumise
pärast, hiljaks, asti oli detsembrikuul 1913. a. ees. Kas on ka-
ebamine võimalik ja kui on, kuhu tuleb kaebada, kui palju
tuleb kohtukulusid, kui asi tühjaks läheb?

Vastus: Et edasikaebamise termin mööda lastud min-
na, siis on kohtuotsus nüüd juba seadusejõusse läinud ja
lõpulik.

Küsim. 71. 42 aastat tagasi ehitas minu mees ühe pe-
remehega maja kofku, poole maja ehitas minu mees selle
peremehele tema materjalist ja poole maja jaoks ehitamise-
materjali murekses minu mees ise ja ehitas peremehe loaga
oma jaoks suusõna lepinguga, midagi firja ega kontrakti
ei ole ühel ega teisel. Seni kui see peremees elas, ei olnud
meil majaplatsi eest kopikat maksta. Siis suri peremees ja
ka minu mees ära. Nüüd tahab peremehe poeg mind koguni
wälja ajada ilma maksuta ja ütleb, et see olewat tema
maja, mõni aasta tagasi lasksin ma uued ahjud teha ja
ka muid parandusi olen ma lasanud oma jõul teha. Minul
on ka kasupuid istutatud, nii kui õunapuid ja muid. Poeg
nõuab, et pean wälja minema, ilma et mulle kahjutasu
kopikat lubaks. Palun teadust, kas seaduse järele pean

ilma väljamassuta oma majast lahtuma ja kas ma wõin wastu panna ja lahjutasu nõuda?

Wastus: Teise maa peale tehtud majade ehk ehituste arawiimise ehk nende eest tasunõudmise kohta leiate jellest „Siguse ja Kohuse“ 2. numbrist 1. a., waata küsimine nr. 13.

Rüsim. 72. a) 190... aastal wõttis adwokat minu kohtuasja oma ajada ja sai selle eest sada rubla tätte. 1905. a. sehelduste pärast pidi tema kodumaale selja pöörama ning tema paberid läiksid teise adwokadi tätte. Selle aja jooksul, mis tema ära oli, lõpetati kohtuasi hoopis ilma adwokadi abita ära. Kudas saan mina oma raha tagasi nõuda ja selle käest, kas esimese käest, kes minu käest raha sai, wõi teise käest, selle tätte kõil esimese paberid jäid?

b) Kas on wallawalitsusel õigus talu naisomanikult wallamafu nõuda ja selle poole peab tema taebtusega pöörama?

c) Elan Tallinnamaal ja ostsin taluperemehelt tiinu maad, tuhu majad peale ehitasin. Mõne aja pärast müüs tema koja ära, aga mina pruukisin maad ifka wana wiisi edasi. Müüd, mitme aasta pärast müüs see peremees koja juba kolmandale isikule edasi ühes minu maa ja majadega, kes ringkonnakohtu läbi selle maa ja majad minu käest ära wõttis, sest et tema terwe koja ostnud. Kas on minul õigus koja müüja käest maa ja majade eest lahjutasu nõuda ja kas on praegusel ostjal õigus ühes maaga ka majad ära wõtta?

Wastus: a) Kui Teie oma nõudmise seaduslikkust kindlaks saate teha, siis tuleb Teil nõudmisega muidugi selle poole pöörduda, kellega Teie tingimised maha teinud olete; b) on õigus; c) waata „Sigus ja Kohus“ nr. 2 1. a., küsimine nr. 13.

Rüsim. 73. Elan kusagil jüsetubermangus. Olen abielus tuus aastat elanud ja on mul ka sellest abielust üks last, aga et minu naine minu kõrwal hakkas kellegi teise mehega lubamata ühenduses elama, mis üks aastat kestis, enne kui ma ise peale juhtusin, seega jättis naine minu kwi ka lapsed hooletusesse. Tahan end naisest ära lasta lahutada. Palun teadustada, tuhu tuleb taebtus sisse anda, ja sellele jääwad lapsed, ja umbes kui kaua aega wõtab see protsess, ja kas saab kirjalikult seda asja ära diendada, kirjalikult suudan ma seda asja tõeks teha.

Wastus: Üleüldise määruse järele tuleb abielulahutamise nõudmine sellesse konsistoriumisse sisse anda, mille all kohtja seisab. Mahajäetud abikaasad wõiwad aga ka sellekohased palwed oma elukoha järele konsistoriumile ette panna. (Ew.-Luth. u. Kiriku Sead. paragr. 639.) Kellele

lapsed jäävad, seda otsustab kohus Lahutamise=professi testwuse aega on wõimata ette ära määrata. On üleüldse loowitawam kui abielu lahutamise asjus suusõnal asjatundja poole pööratakse.

Küsim. 74. Kas wõib see, kellel Tallinna kreisiülema poolt püüsi-tunnistus on, ka kolme= wõi kaherauaga püüsi pidada, millel üks raud kuuliga (sooniline) on wõi ainult sileda rauaga.

Wastus: Kui Teil luba ainult sileda rauaga püüsi pidamiseks on, siis wõite selle järele ka ainult niisugust pidada.

Küsim. 75. Minu isa tegi testamendi kodus ära ja nüüd hoiab tema testamenti kodus. Palun wastust, kas peale isa surma kodus hoitud testament maksew on wõi ei ole ja kus kohta peab wiima, kui kodus maksew ei ole?

Wastus: Testament peab peale isa surma kohtu poolt finnitatud saama. Kui isa wallaliige, siis toimetab finnitamist wallakohus; muidu käib see rahukohtu eht ringkonnakohtu wõimupiirkonda, selle järele otsustades, kui suur päranduse summa on.

Küsim. 76. Mina ostsin Gestimaal alewikus maja, mis pika=ajalise rendikontrahiga krundi peale on ehitatud. Kas peab selle maja krepstis minu nime peale finnitama wõi aitab sellest lepingust, mis meie endise majaperemehega wallakohus tegime. Maja on ostetud talukohta krundi peal ja endine majaperemees ei olnud mitte selle koha omanik. Kui seda krepstis finnitada, kudas tuleb siis toimetada ja kes toimetab seda asja, kas notarius? Kui maja enne mind juba krepstis finnitatud oli endise peremehe nime peale, kas aitab siis sellest wõi peab ikkagi uueste finnitama?

Wastus: Viikumata waranduse omanikuks loetakse see, selle nimel warandus krepsteritud. Kui Teie maja rendimaa peale ehitatud ja kui tema all olew frunt seaduslikult suuruselt wähem, siis on üleüldse wõimata maja oma peale krepsterida. Küsimise põhjalikumaks seletamiseks oleks soowitaw, et suusõnal asjatundja poole pööraksite ja tarwilised paberid kaasa wõtaksite.

Küsim. 77. Meid oli kaks wenda ja isa wõttis koha pooleks Wiljandis ja meie nimed kirjutati mõlemad kontrahiti, et on ühesugune õigus mõlemal. Nüüd tahab wanem wend mind ära ajada ja mina tahan oma poega peremeheks panna. Wanem wend ei tule Wiljandi. Koht on kokku 99 wakatamaad suur. Kas on wanemat wenda Wiljandi tarwis, kui mina oma poja peremeheks panen ja kas saaksin mina omale isekontrahi. Enne tegime tempelpaberi peale kirja, et wõtame koha oma wahel pooleks ja see kestab järestulijateni, ja kui tahab teine teist ära ajada, siis mak-

lab 3000 rubla teisele, aga kas nüüd on veel see tiri maksew, kui nimi kontrahis on?

Wastus: Teie küsimise peale on ainult siis võimalik midagi wastata, kui need dokumendid, mille järele isa talu teile andis ja mis teie isefestis maha tegite, läbi waadatakse. Sellepärast wõtke need kaasa ja pöörake adwokaadi poole.

Küsim. 78. Olen mõisawalitseja ja mõisapolitseji. Kust peaksin püssiloo saama ja mislugused makjud selle eest on? Kas mõisniku luba ka peab olema või saab ilma selleta?

Wastus: Püssiluba saamiseks tuleb Teil palwekiri kubernerri nime peale sisse saata ja maks 75-kop. marki juurde lisada.

Küsim. 79. Elan Wenemaal ja mul oli teenijaks Wene tüdruk. Kahe kuu pärast lasstin ma ta sellepärast lahti, et ta meesterahwastega ümber käima hakkas. Poolteise kuu järele wõtsin tema jälle ta oma palwe peale tagasi. Mitte kaua peale selle jalgus, et tema rastejalgne oli ja ma lasstin ta uueste lahti. Nüüd süüdistab tema mind ja lubab kohtu teel minult lapse toitmist nõuda. Kas tema saab seda tõeks teha, et laps minu on, kui ei ole tunnistust, et mina temaga magasin? Minul on aga tunnistusi selle kohta, et tema meesterahwastega kokku on elanud ja praegu päris lõbuelu elab. Kas minul makjab temaga kohut käima hakata ja ennast fulutada, või on parem temale tohkulepimise teel maksta! Kui mina süüalune olen, palju tuleb maksta?

Wastus: Kas Teil kohut käima makjab hakata ehk ei, teate ise kõige paremine. On laps Teie, siis on Teie kohus temale ülespidamist anda. Ei ole Teie lapse isa, siis laitske oma õigust kohtu teel. Maksta tuleb Teil nii palju kui suure summa peale Teil korda läheb kokku leppida ehk, wastasel korral, niipalju kui palju kohus mõistab.

Küsim. 80. Minu talu frundis on mädajärw, kus ühtlast ka naabri peremeestel õigus on teatud kohal (igauhel eraldi 30—40 ruutsülda), linu leotada. Kas on ülewalmimetatud naabripereemestel õigus oma linaleotamise-koha ja wäikse frundiga teha mis nad tahawad: sinna maja ehitada, seda wälja rentida või koguni ära müüa? Ja weel: kas on neil õigust minu järwe peal kalu püüda ehk muud midagi toimetada. Mis tähtsam, kas on neil võimalik protesti tõsta, näituseks mina, kui järwe peremees, praegusel korral, midagi uuendusi ette wõtan, tahan järwe pinda ühe paari jala wõrra alandada, mis muidu minu põllud wihmastel suwedel ära rifub.

Wastus: Kui naabripereemestel Teie pärast olewas

järwes ainult linaleotamise-õigus on, siis ei ole neil teisi õigusi mitte.

Rüsim. 81. Elan Liivimaal ja pärandasin oma isalt tingikontrahi järele talukohta, kõige nende õigustega, millega isa seda kohta on pidanud. Enne minu kohasaamist oli minu isa kellegile isikule 5 wafamaad maad 24 aasta peale rendile andnud. Leping on notariuse juures kinnitatud, aga minu talusaamise kontrahis ei ole maa rentnikule edasi-äämise kohta midagi öeldud. Minult, et hooned jääwad rentniku omanduseks, kes aga tingitusesaajaga renditingimiste üle kokku peab leppima, ja kui kokku ei lepi, peab wälja minema. Olen juba 6 aastat kohta pidanud, ja rentniku isa lepingu järele edasi pidanud. Isa elab alles. Palusin asjatundjatekt teada, kas oleks minul wõimalist seaduse järele seda lepingut muuta, wõi läbisaamatuse korral wäljaminemist nõuda, enne lepingu lõppu, mis isa poolt on tehtud? Kui see wõimalist oleks, kust ja kuidas tuleks peale hakata?

Wastus: Teie ütlete, et kohta kõigi nende õiguste ja kohustustega saanud olete, mis isal oli. On see nii, siis ei ole Teil enneaegu renditingimisi mitte wõimalist omawoliliselt murda.

Rüsim. 82. Olen 21 aastat wana ja pean kooliõpetaja ametit Tartu kreisis, Rannu Gr. katoliku usu kihelkonnakooli abikooli juures, mis talumehe August Sufa käest selleks üüritud majas asub. Nimetatud kooli juures on ühes majaplatsiga kokku pool wafamaad maad kooliõpetaja tarwitada. Selle maa pealt korjasiin ma 14. apr. j. a. läinud-aastased kapsajuurikad kokku ja panin nad ühes kuiwanud kuuseolastega, mida umbes üks kubitsalg oli, aiamaa peal, majast 32 jalga eemal (see koht oli tuletegemiseks kõige sündsam, sest muidu oleks tuli majale wäga lähedal seisnud) põlema, et need ära põledes maale rammuks oleksid. Tuli põles õõgudes, kusjuures ma ise seisin, et õnnetuist ei juhtunud. Majaomanik, kes mitte minu lastija ei wõi olla — otsekoheseks ülemuseks on mul kohalik preester, kooli eestseisus, — lastis asja kohta protokolli teha, tõstis walla-kohtu ees kaebust minu üle ja palus kohtu mind wastutusele wõtta, sest mul olla kuritahiline nõu tema maja ära põletada. Kelle peale on temal õigus kaebada, kas minu wõi kooli eestseisuse peale! Kui minu peale, kas karistab kohtus siis mind tuletegemise eest, seda tulega hooletult ümberläämises lugeses ja kui suurelt? Kui kaugele hoonetest on seaduses lubatud tuld teha ja kas tehtakse seaduses puudetule ja rohutaimede-tule wahel wahet?

Wastus: Wastutuse alla langeb see, kes tulega hooletult ümber läib. Seaduses on keelatud hoonete läheduses tuld teha ja tuli on seaduse järele itkagi tuli, sündigu see puude wõi rohutaimede põletamisest.

Wastutaw toimetaja G. E. Rutga. — Wäljaandjad Dr. J. Ruiga ja B. Mans. — A. Kerti trükk, Tallinnas